Públic

HI HA TAMBÉ NECESSITAT D'UNITAT EN LES ESQUERRES CATALANES

Vicenç Navarro

Director de la col·lecció *L'Estat del Benestar a Catalunya*

10 de març de 2017

PART I: el principal problema de Catalunya

El principal problema que tenen les classes populars (que constitueixen la majoria de la població) de Catalunya és el gran deteriorament de la seva qualitat de vida i benestar. La crisi social a Catalunya és enorme. I, no obstant això, aquest tema no centra l'atenció mediàtica del país, excepte quan els partits independentistes atribueixen tal crisi social al que en to bèl·lic defineixen com "l'espoli de Catalunya per Espanya".

Les dades, no obstant això, no avalen aquesta declaració. I és fàcil mostrar que la principal causa del subdesenvolupament social de Catalunya no és tal suposat espoli, sinó la sensibilitat política dels seus governants. A Europa hi ha una clara relació directa entre els

anys de govern d'un país per part de partits arrelats al món del treball i el nivell de desenvolupament del seu Estat del Benestar. Aquest ha aconseguit un elevat desenvolupament als països escandinaus com a conseqüència d'haver estat governats durant la majoria del temps des de la II Guerra Mundial per tal tipus de partits (sols o en aliança amb altres forces polítiques), és a dir, partits d'esquerres que han fet créixer els drets laborals, socials i polítics de les classes populars a través de la universalització de tals drets. Per contra, el gran endarreriment de l'Estat del Benestar als països del sud d'Europa ha estat a causa del domini de l'Estat per part de forces conservadores properes al món empresarial. L'evidència que avala aquesta asseveració és extensa i contundent.

I és aquí on es troba l'arrel de que la despesa pública social (que inclou la despesa pública en serveis i transferències públiques de l'Estat del Benestar), a Catalunya (i a Espanya), sigui de les més baixes de la UE-15 (el grup de països amb un nivell de desenvolupament econòmic semblant al d'Espanya). Catalunya ha estat governada per les dretes des de 1939. Primer, per una dictadura feixista i, més tard, des de 1980, a excepció dels anys del tripartit, per una coalició d'un partit liberal, CDC, i un partit demòcrata cristià, UDC. I aquesta dreta s'ha aliat amb la dreta espanyola per defensar els interessos del món empresarial a costa

dels interessos del món del treball. Repeteixo que aquí és on es troba l'arrel del problema.

D'aquesta manera, s'ha establert una estructura de poder enormement concentrada, amb un Estat caciquista i enormement corrupte, que va reproduir-se a través de polítiques de tipus clientelar. Les dretes han estat molt fortes i les esquerres molt febles.

La divisió de les esquerres

Una causa de la feblesa de les esquerres a Catalunya ha estat la seva divisió i competitivitat per aconseguir el suport de la seva base social: les classes populars. El partit majoritari de les esquerres durant la major part del període democràtic va ser el PSC, que va tenir el seu poder institucional centrat en el poder municipal. Va governar en coalició amb ICV-EUiA i ERC durant set anys, amb els tripartits governats per Pasqual Maragall (el primer) i José Montilla (el segon). I van deixar el seu imprimàtur i, entre altres efectes, es va produir un increment notable de la despesa pública. En realitat, la despesa pública social va créixer substancialment i van tenir lloc grans reformes, enfrontant-se en ocasions amb el govern socialista espanyol (quan, per exemple, Zapatero va abaixar els impostos, que va comptar amb l'oposició de tot el govern tripartit). Però, per desgràcia, la resposta a la crisi de l'equip econòmic del Partit

Socialista governant a Catalunya va ser típicament liberal, donant el seu suport a la reforma laboral de Zapatero (que no va ser recolzada per ERC ni ICV-EUiA, els seus dos aliats al govern) i a les retallades de la despesa pública, seguint les polítiques imposades pel govern PSOE. Això va ser causa de la seva derrota electoral.

L'altra gran força política de les esquerres va ser l'aliança d'ICV amb EUiA. La primera, que havia estat la successora del PSUC, aviat es va transformar en un partit verd (que pertany a la família europea verda) i va aliar-se amb EUiA, que és la branca catalana d'IU d'Espanya (que pertany al grup d'esquerres del Parlament Europeu). El seu estancament, quan no descens, va ser en part causa de la seva excessiva institucionalització, veient-se com a part de les institucions de l'establishment, percepció injustificada, però estesa entre les classes populars.

PARTE II: la necessitat d'unitat de les noves esquerres

Les profundes crisis econòmiques i financeres, conegudes com la Gran Recessió, que han afectat molt negativament la qualitat de vida i el benestar de les classes populars catalanes, han generat una gran crisi política, amb l'aparició de moviments polítics i socials de protesta i rebuig cap a les polítiques públiques imposades (i dic imposades ja que no formaven part de les seves ofertes electorals)

pels partits governants de la Generalitat de Catalunya (en aliança amb els partits governants en l'Estat espanyol). L'increment tan notable de la desocupació, de la precarietat i el descens dels salaris, així com les grans retallades de la despesa pública en els serveis i transferències de l'Estat del Benestar a Catalunya (incloent-hi el descens de la capacitat adquisitiva de les pensions) han generat un tsunami de mobilitzacions, iniciades pel 15-M, que, com a Espanya, van tenir un gran impacte en el panorama polític del país. Els seus eslògans "no ens representen" (cal recordar que el president Artur Mas, màxima autoritat de l'establishment polític de Catalunya, va haver de deixar el Parlament en helicòpter) i "no hay pan para tanto chorizo" (els casos Pujol i Palau de la Música, entre d'altres, mostren que fa falta també molt pa per a tant xoriço català) han tingut la versió catalana definida per tal eslògan, mostrant que el famós oasi català era un bassal pudent i putrefacte.

El 15-M va generar també les marees blanques i grogues. La Plataforma dels Afectats per la Hipoteca (PAH) va tenir un enorme impacte, revifant un moviment ciutadà veïnal d'enormes conseqüències, essent la més important la victòria de Barcelona En Comú, liderat per una dona activista, Ada Colau, que havia liderat la PAH (totalment desconeguda per l'establishment polític, que va entrar en xoc), a les eleccions municipals a Barcelona. Un punt a destacar és que tal nova força política ja era una coalició de nous partits, com

Podem, amb uns altres com ICV i EUiA, que havien estat revitalitzats i van sumar-se a tal mobilització. Posteriorment es va crear una aliança semblant que va aparèixer nova al Parlament, Catalunya Sí Que És Pot. Era lògic i predictible, doncs, que aquestes dinàmiques de coalició i aparició de noves forces convergissin en un intent de confluència cap a un mateix espai polític que, respectant la diversitat, s'unís al voltant d'un programa i un projecte autènticament transformador.

Redefinint Catalunya (i Espanya)

L'èxit d'aquestes forces s'ha basat a interpretar i canalitzar el rebuig popular davant d'un establishment polític-mediàtic basat en un bipartidisme esgotat i deslegitimat, percebut per les classes populars com a responsable de les polítiques públiques neoliberals (com les reformes laborals que han deteriorat els salaris i la qualitat del treball, augmentant exponencialment la precarietat i l'atur, o les retallades de la despesa pública social) que van ser aprovades també amb el suport de les dretes catalanes, Convergència i Unió. El "no ens representen" i "no hay pan para tanto chorizo" reflecteixen bé el sentit popular davant de tal establishment bipartidista i els seus instruments mediàtics.

I un element clau d'aquest moviment ha estat el seu compromís amb la redefinició d'Espanya, trencant amb l'uninacionalisme jacobí que caracteritza a les dretes espanyoles, i que va aconseguir la seva màxima expressió durant la dictadura feixista, un uninacionalisme al que es va acomodar el PSOE (excepte el PSC), el qual havia acceptat durant la clandestinitat, en la lluita contra la dictadura, la plurinacionalitat de l'Estat espanyol, aprovant l'autodeterminació dels diferents pobles i nacions d'Espanya. Aquest dret d'autodeterminació era el precursor del dret a decidir el tipus d'articulació de cada nació amb el conjunt de l'Estat, incloent-hi la secessió. Aquí cal aclarir que el que els independentistes intenten ocultar és que sobiranisme i dret a decidir no és el mateix que independència. Secessionisme i sobiranisme són dos conceptes i realitats diferents, barrejades i manipulades pel pensament hegemònic independentista a Catalunya. I un dels desenvolupaments més importants i positius a Espanya és l'aparició de noves esquerres com Podemos, En Comú Podem, En Marea, Compromís i unes altres que comparteixen aquesta visió plurinacional d'Espanya, i que recolzen el sobiranisme català.

La qüestió nacional a Catalunya

Aquest dret a decidir ha estat la característica de les esquerres catalanes, no solament durant la resistència antifeixista, sinó després. Reflecteix un desig de reconeixement de Catalunya com a

nació que va aparèixer en la majoria de formacions polítiques de caràcter majoritari, sent el tripartit, sota la direcció de Pasqual Maragall, el motor d'aquella demanda (trencant amb l'acomodament del pujolisme amb l'establishment espanyol, al qual CiU va passar a formar-ne part), que va ser diluïda, desapareixent més tard, a causa de les pressions del PSOE, que havia renunciat (com havia renunciat a molts altres principis durant la immodèlica Transició) a la plurinacionalitat de l'Estat. Va ser precisament l'oposició de l'Estat espanyol (del PP, amb la col·laboració del PSOE) la que va motivar el pas del sobiranisme al secessionisme en sectors del moviment de protesta. Aquest pas el va liderar ERC, un partit de centreesquerra, que va col·laborar amb el PSC i ICV-EUiA en el tripartit, partit al que el fet d'avantposar sempre la causa nacional a la social l'ha portat ara a aliar-se amb la dreta catalana, que va passar de ser col·laboracionista amb la dreta espanyola a l'independentisme, perdent a UDC en el camí.

L'hegemonització del moviment independentista per part d'aquesta dreta explica, en part, l'escàs suport de la classe treballadora al secessionisme. La CUP, més a l'esquerra que ERC, ha intentat mobilitzar a la classe treballadora, amb escàs èxit degut també al fet que anteposa la secessió a qualsevol altre projecte (com es va mostrar en el seu suport als pressupostos de Junts pel Sí). Tal força política té un gran potencial per contribuir a la transformació

profunda de Catalunya, potencial que està frenat pels supòsits que configuren la seva estratègia política, tals com creure's que una nova Catalunya seria una Catalunya governada per les esquerres, ignorant que una nova Catalunya no pot ser d'esquerres amb una transició governada per les dretes. Una Catalunya nova seria més d'esquerres si la classe treballadora (la base essencial de les esquerres) la recolzés –la qual cosa no fa- i la transició es fes sota l'hegemonia i el govern de les esquerres, la qual cosa no és el cas d'avui en dia, quan l'economista més promogut pels mitjans públics de la Generalitat és un ultraliberal, el Sr. Sala i Martín.

PART III: la personalitat del nou partit

De tot el que s'ha dit es conclou que la personalitat d'aquest nou espai polític (Un País En Comú, o qualsevol altre nom que s'esculli) es caracteritza pel seu profund compromís social, tenint com a objectiu una profunda transformació de Catalunya, amb la intenció d'aconseguir una major qualitat de vida, benestar i felicitat de les classes populars, amb una ruptura amb l'establishment polític-mediàtic que ha governat aquest país pràcticament durant la majoria del període democràtic (i, en molts aspectes, també durant la dictadura que va precedir-lo). Tal tema i objectiu social és prioritari, ja que tota la resta, des de l'economia a la cultura, són mitjans perquè les classes populars (classe treballadora i classes mitjanes

que s'estan “proletaritzant” a causa de la pèrdua de la seva capacitat adquisitiva i el deteriorament del seu entorn laboral) siguin felices i tinguin un elevat benestar.

La segona característica de tal espai polític és el reconeixement de Catalunya com a nació amb el dret a decidir com a mostra de la seva sobirania compartida –si així el poble català ho decidís- amb els altres pobles i nacions d'Espanya, en un Estat plurinacional. El creixement de les noves esquerres a Espanya, agermanades amb el nou espai polític, afavoriria tant el projecte social com el nacional a Catalunya.

Per aconseguir aquests objectius es requereix un canvi de l'hegemonia política i cultural, trencant amb el nacionalisme conservador excloent i asfixiant que avui existeix a Catalunya (i al qual alguns sectors de les esquerres tradicionals s'havien supeditat), i exigint la recuperació de la història de Catalunya, clarament tergiversada per les institucions reproductores de valors, amb un canvi molt profund en els mitjans públics, trencant amb la seva escassíssima diversitat ideològica, presentant la diversitat real del país.

Condicions perquè això succeeixi

El camí és llarg i de vegades lent, ja que de vegades, si es vol anar lluny, cal caminar a poc a poc. Però no hi ha temps a perdre. I cal facilitar per tots els mitjans que s'estableixi aquest espai nou que uneixi totes les diferents sensibilitats, projecte que està liderant Xavier Domènech amb habilitat i compromís. Voldria afegir una nota personal que pot tenir importància pel seu significat polític. Conec en Xavier Domènech des que tots dos vam treballar al Procés Constituent, del qual vaig ser un dels fundadors. Aquest moviment era predominantment un projecte de canvi social i nacional. No era, com erròniament ha estat definit, un moviment secessionista. Era un moviment sobiranista, la qual cosa, com he aclarit abans, és diferent. Xavier Domènech va mostrar sempre un gran compromís personal, impressionant-me sempre per la seva voluntat de servei, sense ànsies de protagonisme, amb una enorme decència i integritat, i amb un clar compromís amb el projecte transformador mitjançant la via democràtica. Francament, no hi pot haver millor persona per dirigir aquest projecte.

Per aquest motiu, a nivell personal, voldria deixar per escrit i el més públic possible, que dono suport completament el lideratge de Xavier Domènech en aquest projecte. Entenc que en un projecte d'aquesta envergadura hi hagi certes resistències a no perdre poder per part dels aparells dels partits involucrats en les confluències. És lògic i natural. Però la meva llarga experiència em mostra que hi ha

moments com ara en què els interessos de partit, per molt legítims que siguin, han de ser secundaris per crear un espai comú, que ha de ser l'objectiu prioritari. No pot ser que, en defensa d'interessos partidistes, no s'aconsegueixi la unitat, i els que fossin responsables que això succeís incorrerien en un error històric d'enormes dimensions. Seria impensable que aquest nou espai polític nasqués sense Podem. Però seria també un error històric que Podem no se sumés a aquest projecte, que ha de conjuminar totes les forces compromeses amb un canvi i una ruptura amb l'Estat de Malestar vigent a Catalunya avui.